

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Ἀριστοτέλης, *Προτρεπτικός [Πρὸς Θεμίσωνα]*, αποσπ. 8 & Ἐπίκουρος, *Ἐπιστολή πρὸς Μενοικέαν*, 122

A1.

1-Σ: *τούτων δ' ἐπικίνδυνός ἐστιν ἢ χρῆσις*

2-Λ: *καὶ τὸν ἑαυτῶν βίον διάξειν ὠφελίμως*

3-Σ: *οὔτε γὰρ ἄωρος οὐδεὶς ἐστὶν οὔτε πάρωρος πρὸς τὸ κατὰ ψυχὴν ὑγιαῖνον*

4-Λ: *. Ὡστε φιλοσοφητέον καὶ νέω καὶ γέροντι*

5-Σ: *ἀπούσης δὲ πάντα πράττομεν εἰς τὸ ταύτην ἔχειν*

B1. Για τον Αριστοτέλη το ρηματικό επίθετο *φιλοσοφητέον* αποτελεί το συμπέρασμα του προκειμένου συλλογισμού του, σύμφωνα με τον οποίο, αν θέλουμε να ζήσουμε με ορθό τρόπο (*ὀρθῶς*) στη δημόσια ζωή (*πολιτεύεσθαι*) και με επωφελή (*ὠφελίμως*) στην ιδιωτική (*τὸν ἑαυτῶν βίον*), πρέπει να ασχολούμαστε συστηματικά με τη φιλοσοφία (*φιλοσοφητέον*). Η συγκεκριμένη διατύπωση είναι δεοντολογική, στο πλαίσιο ενός υποθετικού συλλογισμού, αποκτώντας ταυτόχρονα μία διάσταση διαχρονική (*ἡμῖν*). Η φρόνηση ως διανοητική αρετή, που προκύπτει από την ανάπτυξη της φιλοσοφίας και του φιλοσοφικού τρόπου σκέψης, καθίσταται προϋπόθεση για γνώση και σωστή διεύθυνση των ανθρώπινων πραγμάτων σε ιδιωτικό και δημόσιο επίπεδο. Ἐτσι, στο συγκεκριμένο κείμενο ο Αριστοτέλης αναδεικνύει την ωφελιμότητα της φιλοσοφικής δραστηριότητας στην καθημερινότητα του ανθρώπου, απορρίπτοντας ταυτόχρονα την εικόνα του «ἀπόκοσμου φιλοσόφου» που η λαϊκή αντίληψη της εποχής, αλλά και ο Ισοκράτης είχαν.

Ο Επίκουρος με τη σειρά του χρησιμοποιεί κι αυτός το ρηματικό επίθετο *φιλοσοφητέον* στο συμπέρασμα του συλλογισμού του, όταν επαναδιατυπώνει με δεοντολογικό τρόπο την αναγκαιότητα ενασχόλησης με τη φιλοσοφία από όλους, ανεξαρτήτως ηλικίας. Με αυτή τη γλωσσική επιλογή δίνει με έμφαση την αναμφισβήτητη αναγκαιότητα της φιλοσοφίας για όλους, καθώς λειτουργεί συμπληρωματικά για τα δύο ηλικιακά άκρα, εξασφαλίζοντάς τους την ευδαιμονία. Ἄλλωστε και το συγκεκριμένο γραμματειακό είδος (επιστολή) επιβάλλει το δεοντολογικό και συνάμα προτρεπτικό ύφος. Ο Επίκουρος υποστηρίζει ότι η φιλοσοφία δεν έχει αξία παρά μόνο όταν βοηθά τον άνθρωπο να κατακτήσει την ευδαιμονία. Η γνώση, επομένως, (*φρόνησις*) είναι απαραίτητη γιατί θα υπολογίσει τον βαθμό της ηδονής ή του πόνου που μπορεί να προσμένει ο άνθρωπος στην κάθε περίπτωση. [247 λέξεις]

B2.ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Κωνσταντίνος Καβάφης, *Ένας γέρος*

Ο Επίκουρος στην *Επιστολήν πρὸς Μενοικέαν* τονίζει την αναγκαιότητα ενασχόλησης με τη φιλοσοφία σε κάθε ηλικία και όχι μόνο στη γεροντική ηλικία. Ειδικά, οι γέροντες θα νιώθουν νέοι στα γεράματά τους, λόγω της έλλειψης φόβου για τα μελλοντικά δεινά ή και τον θάνατο. Διευκρινίζει μάλιστα ότι χάρη στη φιλοσοφία ο νέος άνθρωπος, καθώς γερνάει, διατηρείται νέος στο πνεύμα και την ψυχή, αλλά και οι ηλικιωμένοι μέσω της φιλοσοφίας ανανεώνονται ψυχικά και πνευματικά. Εδώ είναι εμφανής η επικούρεια αντίληψη ότι οι άνθρωποι και κυρίως οι ηλικιωμένοι οφείλουν να ευγνωμονούν τη ζωή για όσα τούς έχει προσφέρει, τονίζοντας την αναγκαιότητα της φιλοσοφίας.

Αντίθετα στο ποίημα του Κ. Καβάφη αντίθετα έχουμε μια διαφορετική προσέγγιση της φιλοσοφίας. Ένας γέρος διανύοντας την περίοδο των *άθλιων γηρατειών* αναπολεί τα νιάτα του που δεν τα χάρηκε όπως ήθελε, και μετανιώνει που δεν έζησε με διαφορετικό τρόπο. Ως υπαίτια για την τωρινή δυστυχία του κατηγορεί ο γέρος την «φρόνησιν» που ακολούθησε στα νιάτα και στα γηρατειά του (*Και συλλογιέται η Φρόνησις πως τον εγέλα*). Η έμμεση κριτική στην επικούρεια φιλοσοφία, στην οποία ο φιλοσοφημένος τρόπος ζωής και η φρόνηση έχουν πρωταρχική σημασία είναι εμφανής. Αντίθετα, ο γέρος στον Καβάφη μετανιώνει για τη φρόνηση, καθώς τη βίωσε ως έναν ανασταλτικό παράγοντα εξέλιξης και ευτυχίας και τη θεωρεί υπεύθυνη για τη δυστυχία του. [213 λέξεις]

B3. 1-Σ, 2-Σ, 3-Λ, 4-Λ, 5-Σ

B4. 1-γ, 2-δ, 3-α, 4-ε, 5-ζ